

Zinaa Irraa Akkamitti Of Eegan?-Kutaa 3

Description

Kutaa darbe keessatti adabbii fi miidhaa zinaa irraa dhalatu ilaalle turre. Namni wanta badaa tokko kan dhiisuf takkaa adabbii isatti dhufu sodaachun takkaa immoo faayda isa jala darbuu sodaachun takkaa immoo mindaa fi waan gaarii abdachuuni. Namni kanniin sadan sammuu keessatti yoo galche hojii fokkuu zinaa irraa ni fagaata.

Akkuma yeroo darbe jenne adabbiin zinaa addunyaa fi Aakhiratti guddaadha. Kanneen akka dhibee, jeequmsa, hanga Guyyaa Qiyaamaa ruuhin adabamu fi kan biroo. Ammas, namni zinaatti yoo kufee faaydaaleen baay’een isa jala darbu. Kanneen akka gammachuu, mirqaansu, tasgabbii, kabaja, hojii gaggaarii hojjachuu, mi’aa iimaanaa, mi’aa ibaadaa fi kkf. Gama biraatin, namni zinaa irraa yoo obse, qalbii isaa keessatti gammachuu fi tasgabbii argata, hawaasa keessatti kabajaan jiraata. Ammas, Rabbii olta’aa irraa Guyyaa Murtii mindaa hangana hin jedhamne argata. Qur’aana keessatti: **“Namni Gooftaa isaa dura dhaabbachuu sodaate fi lubbuu ofii waan ishiin hawwitu irraa dhoorge, dhugumatti Jannanni bakka qubannaa isaati.”** (suurat An-naazi’aat (79):40-41) Mee har’as itti fufuun zinaa irraa fagaachuuf wantoota nama gargaaran haa eerru:

3-“Akkas yoo godhe akkas hin ta’uu” jechuun badiitti tarkaanfachu irraa of eegu- namoonni yeroo baay’ee humnaa fi tooftaa ofii irratti hirkachuu fi amanuun badii baay’ee taru. “Akkas yoo godhe adabbiin ykn miidhaan kuni narra hin gahu” jechuun yaadu. Garuu dhugaan isaan hubachuu dadhaban: Murtii Rabbii subhaanahu wa ta’aa alaa wanti deebisu tokkollee hin jiru. Sababa namoonni badii hojjataniin, adabbii yoo isaan irratti murteesse, adabbii Isaa kan deebisu hin jiru. Qur’aana keessatti ni jedha:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُم مِّن دُونِهِ مِن وَّالٍ﴾

“Dhugumatti Rabbiin wanta namoota bira jiru hin jijjiru hanga isaan wanta nafsee isaanii keessa jiru jijjiranitti malee. Yeroo Rabbiin namootatti hamtuu fedhe, isaaf deebisaan hin jiru. Isaan ala tiiksaan isaaniif hin jiru.” Suuratu Ar-Ra’ad 13:11

Hanga namoonni iimaana irraa gara kufriitti, Rabbiif ajajamuu irraa gara Isa faallessutti darbanitti malee Rabbiin qananii fi tola namoota qananiise hin jijjiru. Yeroma isaan iimaana irraa gara kufriitti ykn Isaaf ajajamuu irraa gara Isa faallessutti ykn immoo qananii Isaatiif galata galchuu dhiisanii yoo ittiin of tuulan, qananii kan isaan irra qola (fudhata). Haaluma kanaan, namoonni ma’asiyaa (badii) irraa gara

Isaaf ajajamuutti darbuun wanta isaan keessa jiru yoo jijjiran, Rabbiinis rakkoo fi dararaa isaan keessa turan gara laafinnaa fi gammachuutti isaaniif jijjira. **Yeroo Rabbiin namootatti hamtuu fedhe**• kana jechuun adabbii, rakkoo fi wanta isaan jibban yoo isaan irratti buusu fedhe, eenyullee deebisu hin dandaâ™u. **Isaan ala tiiksaan isaaniif hin jiru.**• Rabbiin ala wanta badaa isaan jibban irraa kan isaan eegu fi waan gaarii isaan jaallatan kan isaaniif fidu hin jiru. Kanaafu, badii hojjachuu itti fufuu irraa of haa qusatan.^[1]

Seera hin jijjiramne kanarraa kaâ™uun, Rabbiin subhaanahu wa taâ™aalaa nama Isa faallessuu fi wantoota fokkuu hojjatutti adabbii fi rakkoo buusu yoo fedhe, eenyullee nama kanarraa rakkoo fi adabbii kana deebisuu hin dandaâ™u. Hanga fedhe **Tooftaalee rakkoo narraa deebisan**• jedhee yaade hunda haa fayyadamu, homaa isa hin fayyadan. Mee akka fakkeenyaatti, ilma Nabii Nuuh haa ilaallu. Yommuu ummanni Nabii Nuuh, ergaa isaa didanii kufrii fi badii isaanii itti fufan, dhumarratti Rabbiin subhaanahu adabbii isaan irratti murteesse. Adabbiin kunis samii irraa fi dachii keessaa bishaan isaanitti dhangalaasudha. Nabii Nuuhin (aleyh salaam) dooni (markaba) hojjatee akka lubbuu qabeenyi irraa cimdii fi namoota amanan achirratti guuru Rabbiin ajaje. Yommuu dooni hojjate yaabbif kaâ™uu, ilma isaatiin, **Koottu nu waliin dooni tana yaabbadhu**• jedheen. Garuu ilmi isaa, **ebishaan jalaa gaara gubbaatti dheessa, gaarri bishaan irraa na eega**• jechuun abbaa waliin markaba yaabbachu dide. Qurâ™aanni akkana jechuun haasawa isaanii nuuf gabaasa:

تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَأَلْجِبَالِ وَنَادَى نُوحٌ أَبْنَاهُ وَكَانَ فِي مَعَزِلٍ يَبْنَى أَرْكَبَ
وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ سَأُوِي إِلَى جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ قَالَ لَا
يَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ ﴿٤٣﴾

Ishiinis (doonin) danbalii akka gaaraa keessa isaaniin deemte. Nuuh ilma isaa [doonii irraa] fagoo tureen, Yaa ilma kiyya! Nu waliin yaabbadhu, kaafirota waliin hin taâ™in.• jechuun itti lallabe. [Ilmis] ni jedhe, **Gara gaaratti baqadha, [gaarri] bishaan irraa na eega.**• [Nuuhis] ni jedhe, **Harâ™a wanti ajaja Rabbii irraa nama eegu hin jiru, nama Rabbiin rahmata godheef malee.**• Danbaliin isaan lamaan jidduu seene, innis (ilmi) warra bishaanin nyaataman keessaa taâ™e. Suuratu Huud 42-43

Ilmi nabii Nuuh gaara abdate. Garuu gaarri adabbii irraa homaa isa hin fayyanne. Kuni namootaaf barnoota guddaa taâ™a. Badii yoo hojjadhe, adabbii Rabbii irraa kana gochuun of eega jedhanii yaadun dhugumatti of gowwoomsudha. Amma mee seenaa kanaa fi mata-duree keenya wal haa qabsiisnu. Namoota zinaaf dharraâ™an dhibeen qabamta, ni ulfoofta jedhanii yommuu itti himan, wanta hammayyaatin of eega jechuu dandaâ™a/dandeessi. Wanti hammayyaa kunis, kondomii, kiniini, ulfa baasu fi kkf dha. Wantoonni kunniin sababoota. Garuu, akkuma irranatti jenne sababoonni kunniin adabbii Rabbii irraa nama eegu hin dandaâ™an. Namoota meeqatu kondomii fayyadame, garuu dhibee eedisitiin qabame. Dubartii meeqatu kininii osoo fayyadamtu ulfoofte. Ammas, dubartiin yoo ulfooftee ulfa baaste, altokkotti badii lama gurguddaa hojjatti. 1ffaa-zinaa raawwachu, 2ffaa-lubbuu haqa malee

baasu. Dhugumatti kunniin lamaan shirkitti aane badii hundarra gurguddaa taâ€™maniidha.

Kanaafu, namni â€˜Akkana yoo godhe, kuni na hin qunnamuâ€™ jechuun baditti tarkaanfachu hin qabu. Taâ€™uu baannan, akka ilma Nabii Nuuh â€˜gaaratti baqadha, gaarri bishaan irraa na eegaâ€™ jedhee ergasii bishaaniin nyaatame taâ€™a. Ilmi kuni ilma hojiin isaa gaarii hin turreedha. Kanaafi, bishaanin nyaatame. Namni biraas hojii badaa yoo hojjate, rakkoo adda addaatiif of saaxila.

4-Boodarra nan tawbadha jechuun ibidda zinaa harkaan qabachu irraa of eegu“ tarii namoonni yommuu fedhiin lubbuu isaan tooâ€™atu, â€˜Homaa rakkoo hin qabu, boodarra nan tawbadhaâ€™ jechuun baditti lixuu dandaâ€™u. Akkuma mata-duree tawbaa jalatti kaasne, tawbaan shuruuxa (ulaagaalee) qaba. Ulaagaalee sanniin keessaa, badii irraa buqqaâ€™uu fi gara fuunduraatti itti deebiâ€™uu dhiisudha. Namni yommuu baditti taruu, boodarra badii kanarraa buqqaâ€™uun isatti ulfaata. Adaduma, â€˜Badii irra buqqaâ€™e harâ€™a boru nan tawbadhaâ€™ jedhe gara fuunduraatti tawbaa dabarsuun duuti itti dhufuun isaa fi tawbaa jidduu seenti. Ergasii wanta barbaadu san hin argatu. Qurâ€™aana keessatti Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aala ni jedha:

وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ بِأَشْيَاعِهِمْ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ
كَانُوا فِي شَكٍّ مُّريبٍ ﴿٥٤﴾

â€˜Akkuma duraan fakkaattota isaanitti hojjatame, isaanii fi wanta isaan barbaadan jidduu girdoon ni kaaâ€™ame. Dhugumatti isaan shakkii cimaa keessa turan.â€™ Suuratu Saba 34:54

Aayan tuni warroota kafaranii fi Qiyaamaa ilaalchise shakkii keessa turan dubbatti. Guyyaa Qiyaamaa ganda azaaba (adabbii) seensifamu. As keessatti qabxiilee lama ni ilaalla: wanti isaan barbaadanii fi girdoon maali?

1ffaa- wanti isaan barbaadan baayâ€™eedha. Isaan keessaa: iimaana, tawbaa, hojii gaggaarii hojjachuu, azaaba keessaa bahuu, Jannata seensifamuâ€™

2ffaa-girdoon (gufuun) isaanii fi wanta isaan barbaadan jidduu seene immoo kufrii fi adabbii Jahannami.

[2] (Adabbiin Jahannam akka Jannata hin seenne gufuu fi cufaa guddaa taâ€™e. Ammas, Jahannam keessaa bahanii Jannata akka hin seenne kufriin isaanii gufuu guddaa taâ€™e. Gara addunyaatti deebiâ€™anii amanuu, tawbachuu fi hojii gaggaarii hojjachuu hin dandaâ€™an, gara fuunduraattis deemanii Jannata seenu hin dandaâ€™an. Kufrii fi Jahannam cufaa guddaa isaanitti taâ€™e.)

Guyyaa Qiyaamaa, â€˜Gara addunyaatti osoo deebifamne, aayata Gooftaa keenya osoo kijibiisu baannee fi warra amanan keessaa taane maal qaba!â€™* jechuun hawwu. Garuu yeroon waan irra darbeef hawwiin isaanii kuni fudhatama hin qabu. Namni tawbaa duubatti harkisuus, â€˜Maal qaba osoo tawbadhee hojii gaggaarii hojjadhe jiraadheâ€™ jechuun hawwa.

Aayah tanaa fi mata-duree keenya yommuu wal qabsiisnu, namaa fi tawbaa jidduu girdoon ykn gufuun seenun akka hin tawbanne isa taasisu dandaâ€™a. Namni boodarra nan tawbadha jedhee osoo badii hojjatu, isaa fi tawbaa jidduu duuti seenun, wanta barbaadu dhaba. Wanti barbaadu kunis, adabbii

keessaa bahu, Jannata seenu, gara addunyaatti deebifamuun hojii gaggaarii hojjachuu fi kan birooti. Boodarra nan tawbadha, jireenya kiyya nan sirreessa jettee badii raawwachuuf yoo yaadde, qabxiilee tanniin yaadadhu:

1- Sii fi tawbaa jidduu gufuun tokko seenun akka hin tawbanne si gochuu danda’ama. Gufuun guddaan tawbaa fi nama jidduu seenu du’ama. Duuti dhufnaan carraa tawbachuu hin argatan.

2- Lubbuun osoo jiraatteyyuu boodarra tawbachuun akka sitti ulfaatu yaadadhu. Badiin qalbii keessatti hidda yoo qabate, boodarra buqqisuun ni ulfaata. “As-sabru ani shahwati saa’ati kheyr min sabri ala alami dahri (Laalaa jireenya guutuu irratti obsu irra shahwaa (fedhii lubbuu) sa’ati tokko irratti obsuutu caala.)” • Kana jechuun laalaa fi adabbii badii irraa dhalatu irratti obsuu caalaa lubbuu ofii wanta haraamaa irraa qabuu irratti obsuutu caalaa. Fedhiin lubbuu yoo obsan yeroo muraasan booda ni deema. Laalaan wanta haraama hojjachuu immoo jireenya guutu nama guba.

Namni tanaan dura yoo baditti kufe, dafee irraa buqqa’uuf haa tattaafatu. Badii irraa buqqa’e gara Rabbii deebi’uun isuma fayyadaa malee eenyullee hin fayyadu. Jireenya keessatti boqonna sammuu argata.

[1] Tafsiiru Sa’adii-fuula 479

[2] Tafsiiru Qur’aaniil Kariim, Suuratu Saba’a, fuula 317-320, Muhammad bin Saalih Useymiin, Ma’aariju tafakkuri wa daqaa’iqa tadabburi-12/124, Zaadul Masiir fuula 1156

*Suuratu Al-An’aam 6:27

Date Created

November 21, 2019

Author

admin